

Cənubi Qafqazda güclər nisbəti yenidən formalaşır. ABŞ-nin vitse-prezidenti Ceyms Devid Vensin Azərbaycana tarixi səfəri və Prezident İlham Əliyevlə görüşü zamanı səsləndirdiyi mühüm fikirlər regionda yeni bir eranın başlanğıcı sayılır. Vens fevralın 10-da dövlət başçısı İlham Əliyevlə görüşündə diplomatiya tarixində az rast gəlinən önəmli bir etirafı dilə gətirdi. ABŞ-nin ikinci şəxsi köhnə rəhbərliyin siyasətini "sərsəmlik" adlandırdı və "biz bunu düzəlttik" mesajını verdi.

Əvvəlki hökumətin kobud xə-talarını açıq şəkildə böyan edən vitse-prezident sonuncu adminis-trasiyanın bir çox səhvlərə yol ver-məsindən təəssüfləndiyini qeyd etdi: "Onların yol verdikləri səhv-lərdən biri də Azərbaycana münasibətdə çox sərsəm siyasətin yürü-dülməsi idi. Biz Prezidentin rəh-bərliyi ilə bunu düzəlttik". Bu, həm də ABŞ-nin xarici siyasətində, xüsusən Azərbaycanla ikitə-rəfli münasibətlərdə baş verən ciddi diplomatik dəyişikliyin elanı, yeni kursun tamamilə fərqli, daha konstruktiv olacağını böyanı idi. Azərbaycanın regiondakı əvəz-olunmaz rolunu qəbul edən ABŞ administrasiyası keçmiş yanlışların üzərindən qırmızı xətt çəkdi.

Vensin keçmiş administrasiya-nın Azərbaycana yönəlik aşkar qərəzini "sərsəmlik" adlandırması heç də təsadüfi deyildi. 2020-ci il 44 günlük Vətən müharibəsinin Azərbaycanın mütləq qələbəsi ilə başa çatması regionda tamamilə yeni geosiyasi konfigurasiya for-malaşdırdı. Lakin Bayden-Blinken administrasiyası dönməndə Va-şinqtonun münaqişə sonrası pro-seslərə aşkar formada qərəzli ya-naşma sərgiləməsi ikitərəfli münasibətlərdə ciddi gərginliyə sə-bəb oldu. Ağ Ev münaqişənin ta-mamilə həll olunmadığını iddia edərək, fəaliyyəti faktiki iflic ol-muş ATƏT-in Minsk qrupunu ye-nidən canlandırmağa cəhd göstər-di. Həmin vaxt Ağ Ev Ermənista-nın mövqelərini üstün tutan, ba-lansı İrəvanın xeyrinə pozan dav-ranış nümayiş etdirdi. 2022-ci ilin avqustunda şərti sərhədlər boyu və Qarabağda baş verən hərbi toq-quşmalar zamanı Dövlət Departa-menti Azərbaycanı hədəf alan bir-tərəfli bəyanatlarla çıxış etdi.

Konqresdə də bənzər ritorika müşahidə olundu. Senatın Xarici Əlaqələr Komitəsinin rəhbərliyi Azərbaycanın hərbi addımlarını

kəskin şəkildə pisləyən böya-natlar yaydı. 2022-ci ilin sen-tyabrında ABŞ Nümayəndələr Palatasının spikeri Nensi Pelosi-nin İrəvana səfəri bu qərəzli ya-naşmanın kulminasiya nöqtəsi oldu. Bakı tam haqlı olaraq Va-şinqtonu neytrallıq statusunu itirməkdə ittiham edirdi.

Bayden-Blinken cütlüyünün həyata keçirdiyi kursun kökündə daxili siyasi məqamlar da yer alırdı. Demokratlar Partiyasının xarici siyasətində erməni diaspo-runun və lobbi qruplarının təsir imkanları xeyli artmışdı. Məhz bu qüvvələr onilliklər ərzində "907-ci düzəliş" adlı diskriminativ sanksiyanın qüvvədə qalması üçün ciddi fəaliyyət göstərir, Vaşinqton-Bakı münasibətlərinin normallaş-masına imkan vermirdilər.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev ötən il bir neçə dəfə bu məsələyə diqqət çəkmişdi. Dövlətimizin başçısı Bayden-Blinken dövründə ABŞ-nin Azərbaycana qarşı qərəzli oldu-ğunu vurğulamış, bunun nəticə-sində ikitərəfli əlaqələrin böh-rana sürükləndiyini söyləmişdi. Prezident "907-ci düzəliş" in ye-

nidən bərpasını məhz elə Bay-den-Blinken administrasiyası-nın nankorluğunun təzahürü ki-mi dəyərləndirmişdi.

2025-ci ildə Donald Trampın yenidən ABŞ prezidenti seçilməsi Vaşinqton-Bakı əlaqələrində həll-edici dönüş nöqtəsinə çevrildi. Tramp administrasiyası hələ ilk rəhbərlik dönməsində (2017-2021) Azərbaycanla daha realist və qarşılıqlı mənfəətlərə söykə-nən siyasət yeritdi. Onun yenidən iqtidara gəlişindən sonra iki dövlət arasında normallaşma meyilləri sürətləndi. 2025-ci ilin avqustunda Prezident İlham Əliyevin Vaşinqton səfəri və Ağ Evdə Do-nald Tramp ilə səmimi görüşü iki-tərəfli münasibətlərdə yeni mərhələnin rəsmi başlanğıcı kimi xarakterizə olundu. Vaşinqton görüşündə liderlər bir sıra mühüm sənədlərə imza atdılar. Tramp görüş əsnasında "907-ci düzəliş" in tət-biqinin dondurulması haqqında rəsmi fərman imzaladı.

Vaşinqtonda mühüm anlaşı-malardan biri də Strateji Tərəf-daşlıq Xartiyasının imzalanması üçün işçi qrupların təsis edilməsi idi. İşçi qruplar ötən altı ay ərzin-

də xartiyanın mətni üzərində işlə-dilər və prioritet istiqamətləri də-qıqlaşdırdılar. Nəhayət, vitse-prezident Ceyms Devid Vensin Bakı-ya rəsmi səfəri çərçivəsində, fev-ralın 10-da Azərbaycanla ABŞ arasında Strateji Tərəfdaşlıq Xar-tiyası da imzalandı. Yeni Strateji Tərəfdaşlıq Xartiyası iki dövlət arasında uzunmüddətli iş birliyi-nin "yol xəritəsi olacaq və dialo-qun institusionallaşmasını təmin edəcək. Sənəd həm geosiyasi, həm iqtisadi, həm də təhlükəsizlik müstəvisində uzunmüddətli tərəfdaşlığın çərçivəsini müəy-yənləşdirir. Xartiyanın məzmunu ABŞ-nin Azərbaycanla münasi-bətləri sistemli və çoxşaxəli şəkildə təşkil etmək niyyətində ol-duğunu ortaya qoyur. Bu sənəd iki ölkənin münasibətlərini for-mal diplomatiyadan strateji tərəf-daşlıq müstəvisinə daşıyır.

Köhnə administrasiyanın tət-biq etdiyi məhdudiyyətlər və qə-rəzli yanaşma ABŞ-Azərbaycan arasında münasibətlərə kölgə salmaqla bərabər, Vaşinqtonun regiondakı manevr imkanlarını da daraltmışdı. Hazırda ABŞ-Azərbaycan münasibətləri tama-

milə yeni mərhələdə güclü tə-məl üzərində irəliləyir. Vitse-prezident Ceyms Devid Vensin Bakıya səfəri ABŞ-nin regiona verdiyi önəmin göstəricisi ol-maqla paralel, ikitərəfli əlaqələ-rin strateji müttəfiqlik mərhələ-sinə keçidini də rəsmiləşdirdi. Bununla həm də Ağ Ev bölgədə sülh və sabitliyin, iqtisadi əmək-daşlığın əsas tərəfdaşlarından bi-rinə çevrilmək imkanı qazandı.

Azərbaycan-ABŞ münasibət-lərində yeni parlaq səhifənin açıl-ması həm regional sabitlik, həm də iqtisadi əməkdaşlıq baxımın-dan çox önəmlidir. Hər iki ölkə qarşılıqlı faydaya söykənən strateji tərəfdaşlığın vacibliyini dərk edir. ABŞ fərqiyyətdir ki, Azər-baycan Cənubi Qafqazın iqtisadi mərkəzidir və Avropanın enerji diversifikasiyasında əsas oyunçu-dur. Nəticə etibarilə, Bakı və Va-şinqton arasındakı münasibətlər artıq sadəcə enerji ehtiyatları və ya təhlükəsizlik maraqları naminə deyil, bərabər hüquqlu və strateji hədəflər üzərində bərqərar olur.

*İsmayıl QOCAYEV,
"Azərbaycan"*

Bakı-Vaşinqton münasibətlərində yeni səhifə

Tramp administrasiyası keçmiş yanlışlarını aradan qaldırdı